

Raport al mesei rotunde “ Influentarea participarii scolare a copiilor romi”

In perioada 10-11 iulie 2006 la Hotel Herastrau, Bucuresti, s-a desfasurat Masa Rotunda cu tema “*Influentarea participarii scolare a copiilor romi*”, eveniment organizat in cadrul proiectului *Nevoie de Egalitate si Calitate in Educatie*, finantat de Roma Education Fund, Budapesta.

Scopul acestui proiect este de a dezvolta competentele copiilor si ale tinerilor romi din Romania in vederea asigurarii invatamantului de calitate si a pastrarii identitatii culturale fiind un proiect implementat de Romani CRISS - Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii in parteneriat cu Ministerul Educatiei si Cercetarii si Asociatia „Amare Rromentza”. Activitatile se vor desfasura in perioada mai 2006 – mai 2008 in judetele Braila, Botosani, Calarasi, Constanta, Covasna, Dambovita, Gorj, Neamt, Salaj si Vaslui.

Masa Rotunda a avut ca scop purtarea de discutii pe temele educatiei de calitate, a interculturalitatii si a politicilor educationale dedicate romilor din Romania, printre care desegregarea, si, analizarea Memorandumul aflat in lucru si dedicat accesului romilor la invatamant de calitate.

Participantii la intalnire au fost reprezentanti din cadrul ONG-urilor ce implementeaza proiecte ce vizeaza minoritatea romilor si ai institutiilor publice (vezi anexa 1- lista de participanti).

In cadrul intalnirii au fost abordate urmatoarele teme:

- Campania de informare asupra locurilor destinate romilor in licee, scoli de arte si meserii si invatamantul universitar;
- Evaluarea campaniilor de informare: indicatori de proces si rezultat;
- Participarea prescolara a copiilor romi;
- Gradinita de vara: rezultate obtinute in anii precedenti;
- Training-ul profesorilor care lucreaza cu elevii romi;

- Cresterea stimei de sine a copiilor romi si afirmarea identitatii entice;
- Educatia interculturala;
- Perspective asupra unei educatii de calitate.

Un subiect distinct al mesei rotunde a fost discutarea *Memorandumului privind asigurarea accesului copiilor romi la un invatamant de calitate* (vezi anexa 2 – agenda intalnirii).

Concluziile si recomandarile participantilor pentru fiecare dintre temele discutate

Experiența **campaniei de informare** desfasurata in Bucuresti, in 24 de scoli, de organizatia Amare Romentza a pus in evidenta dificultatea colaborarii, in unele cazuri, cu scolile partenere. Un alt aspect sesizat a fost cel al absentei unei modalitati sistematice de identificare a potentialilor candidati si al unei baze de date cu elevii si parintii romi din circumscriptiile scolare. Lipsa acestei baze de date in scolile care au arondate populatie roma face ca procesul de transmitere a informatiilor despre locurile destinate romilor sa fie unul incomplet si nesistematic. Faptul ca in anul 2006 din cele 1048 de locuri destinate romilor au fost ocupate mai putin de 50% este si un rezultat al unor campanii de informare cu o eficienta redusa.

In cadrul intalnirii a fost subliniat faptul ca informarea trebuie realizata cu prioritate de catre scoli care dispun de canale institutionale de comunicare cu parintii si cu autoritatile locale care pot fi multiplicatori de mesaj. Sprijinul ONG-urilor rome ar trebui sa se concretizeze in transmiterea informatiilor in comunitatile de romi. In fapt, asa cum s-a constatat in unele cazuri, informatia despre locurile destinate romilor se blocheaza la nivelul scolii.

Un alt aspect important adus in discutie a fost cel al necesitatii prezentei romilor in comisiile de validare a candidatilor pentru locurile destinate romilor la licee si SAM.

Reprezentantii romilor in aceste comisii de validare pot fi profesori romi sau reprezentanti ai unor ONG-uri rome. Prezenta unui reprezentat rom in aceste comisii de validare ar putea reduce aparitia incercarilor de fraudă (candidatii de alta etnie care candideaza pe locurile pentru romi).

Recomandarile participantilor pentru imbunatatirea viitoarelor campanii de informare sunt:

- Organizarea campaniilor in lunile mai-iunie pentru a exista suficient timp pentru diseminarea informatiei;
- Semnarea unor protocoale de colaborare cu scolile partenere;
- Realizarea unor baze de date cu elevii si parintii romi din circumscriptiile scolare;
- Diversificarea metodelor de informare.

Un alt aspect discutat a fost cel al necesității existenței unor indicatori care sa masoare eficienta campaniilor de informare. A fost propus un set de 7 indicatori: tipul si numarul comunicarilor produse, numarul si tipul comunicarilor diseminate, procentul din grupul tinta expus la mesajul campaniei informatonale, procentul din grupul tinta care intelege corect mesajul transmis, procentul din grupul tinta care isi insuseste cunostintele, atitudinile si credintele conform cu mesajul receptionat, procentul din grupul tinta care comunica mesajul altor persoane si procentul din grupul tinta care se angajeaza în practicile recomandate prin campania de informare. Mesajul transmis prin campaniile de informare trebuie sa fie adecvat grupului tinta.

Gradinitele de vara au fost caracterizate de participanti ca solutii de urgenta in cazul copiilor care urmeaza sa se inscrie la scoala si nu au frecventat anterior gradinita. Aceste gradinite de vara nu trebuie sa se substituie sistemului prescolar existent iar grupul tinta trebuie selectat corespunzator. Ca si solutie de urgenta pentru copii care nu au frecventat anterior gradinita, scopul acestor gradinite estivale este de a oferi copiilor abilitatile necesare pentru adaptarea la mediul scolar. Pentru a isi atinge scopul este de dorit ca durata gradinitelor de vara sa creasca de la 2-3 saptamani cat este in prezent la doua luni. In plus este necesara o monitorizare a copiilor pe durata clasei intai pentru a se putea

evalua eficienta gradinitelor de vara si a se putea acorda un suport suplimentar copiilor, acolo unde este cazul, pentru adaptarea la mediul scolar.

In ideea unei mai bune adaptari la mediul scolar prin depasirea barierelor de natura lingvistica s-a propus ca in cazul comunitatilor de romi in care se vorbeste limba romani sa functioneze gradinite bilingve. Un model de buna practica il constituie gradinita bilingva de la Sarulesti organizata de catre Amare Romentza.

Reprezentantul Ministerului Educatiei si Cercetarii a ridicat problematica **cursurilor pentru profesorii care lucreaza cu elevii romi** precizand ca acest sistem s-a cristalizat in 1999 prin colaborarea dintre Salvati Copiii, Romani CRISS si Institutul Intercultural din Timisoara. Salvati Copiii a facut planul unor formari regionale de 2 zile pentru 40 de persoane timp in care cursantii primeau informatii referitoare la romanipen pe trei teme: istoria sociala a romilor, comunicare si stereotipuri, politici educationale, cultura si traditii. Prin aceasta metoda au fost pregatite 9000 de cadre didactice in 2 ani. Programul s-a transformat dintr-unul de informare intr-unul de formare. Materialele de baza pentru aceste cursuri s-au referit la metodica pentru predarea limbii romani si a literaturii si istoriei romilor. In 2005-2006 CRCR a elaborate fisa metodistului pe problemele romilor.

Participantii au sugerat ca este necesar sa se evalueze impactul cursurilor de formare, sa se masoare schimbarile la nivelul clasei si sa fie intocmit un chestionar de evaluare post-formare pentru aceste persoane pregatite ca formatori. In plus, pe langa cursurile de formare, pentru a descuraja discriminarea trebuie sa fie introduse sanctiuni, iar CNCD sa dea si sanctiuni administrative profesorilor care au atitudini rasiste.

Pentru **cresterea stimei de sine si afirmarea identitatii etnice** de catre copiii romi este necesar ca in sistemul educational din Romania sa se tina cont de apartenenta la grupul cultural rom iar stima de sine sa fie construita prin elementele culturale specifice romilor. Modalitatile prin care se poate realiza o crestere a stimei de sine in cazul copiilor romi trebuie sa tina cont de specificitatea comunitatilor de romi din mediun urban si rural cand vorbim de mediul urban, vorbim de mediul in care copilul rom creste izolat, intr-un

mediu nerom lipsit de protectia pe care i-o confera o comunitate reala si mediul traditional in care se vorbeste limba romani, se practica cutumele, mentalitatile si valorile rome pe care copilul le cunoaste si le practica. In comunitatile traditionale rome exista educatie pentru dezvoltarea stimei de sine incepand cu ritualurile de initiere din adolescenta spre tinerete.

Pentru a se realiza o schimbare pozitiva in directia cresterii stimei de sine a copiilor romi ar trebui sa existe o intelegere a fenomenelor culturii traditionale de catre cei care propun schimbari, o intelegere a nevoii de schimbare de catre membrii comunitatii, desfasurarea unui proces de educare, explicarea in acord cu fundamentele culturale ale grupului astfel incat comunitatea sa nu perceapa schimbarea ca pe un proces fortat, exterior comunitatii.

Participantii au ajuns la concluzia ca **educatia interculturala** trebuie initiata prin organizarea de campanii de crestere a stimei de sine, educatia trebuie facuta in paralel in scoala si in familie, prin editare de publicatii ale elevilor romi, sustinerea infiintarii de asociatii ale parintilor si elevilor romi, formare interculturala initiala si continua a cadrelor didactice, iar informatii despre istoria romilor sa fie introduse in curricula si sa fie obligatorii pentru toti elevii.

Educatia interculturala presupune includerea tuturor elevilor, minoritari si majoritari, si reflectarea diversitatii culturale la toate nivelele interactiunilor din scoala: curriculum, activitati educative extrascolare, aspectul scolii, relatiile profesori – elevi si elevi – elevi, consiliul elevilor si comitetul de parinti; corelarea educatiei interculturale cu educatia pentru cetatenie democratica si abordare metodologica bazata pe pedagogia constructivista in care rolul esential il au interactiunile multiple, neimpunerea viziunii profesorului/majoritatii si rol activ al elevilor in invatare.

S-a propus ca, indicatorii de monitorizare a **calitatii educatiei** folositi de catre Comisia Europeana, sa fie utilizati si in evaluarea educatiei pe care o primesc elevii romi din scolile segregate. S-au propus patru domenii cheie pentru evaluare: rezultate obtinute, succesul scolar, monitorizarea educatiei, resurse-structuri si 7 indicatori care se refera la rezultatele obtinute la disciplinele scolare precum matematica, literatura, stiinte, limbi

straine, tehnologia informatiei si cultura civica. Acestea sunt domenii de reusita mai ambitioase pentru integrare sociala si in munca. Cel mai important punct de atins pentru cresterea standardelor educationale ale romilor este desegregarea iar aceasta trebuie sa se realizeze cu atentie, urmarind situatia si conditiile copiilor dupa ce se muta intr-o scoala neselegata. Accesul in noile scoli trebuie sa fie facilitat iar rezultatele finale ale desegregarii trebuie monitorizate. Importanta desegregarii este evidenta deoarece nu se cunosc cazuri de succes scolar si profesional la tinerii romi provenind din institutii scolare selegate. S-a propus evaluarea profesorilor din scolile unde vor ajunge copii romi proveniti din scoli selegate pentru a evita situatiile in care acestia ar putea veni in contact cu profesori cu atitudini rasite iar in cazul in care se intalnesc astfel de situatii inscrierea copilului sa fie amanata.

Romani CRISS prin intermediul directorului executiv Margareta Matache a prezentat istoricul elaborarii proiectului de **memorandum**. Acesta este rezultatul discutiilor dintre un grup de organizatii rome si o serie de institutii care au intocmit acest document pentru a da un impuls si pentru a implica institutiile publice in procesul de desegregare, promovarea politicilor interculturale si de afirmare a identitatii etnice. Discutiile au debutat in anul 2005 intre reprezentanti ai societatii civile rome, intre care si Romani CRISS, Ministerul Educatiei si Cercetarii, Agentia Nationala pentru Romi, Organizatia de Securitate si Cooperare in Europa si Institutul Intercultural din Timisoara pe tema calitatii scazute a educatiei pentru romi si a rasismului.

Din acest schimb de pareri s-a cristalizat ideea ca un grup organizat sa lucreze impreuna la un plan si sa propuna o metodologie de lucru pentru desegregare si pentru alte componente. Rezultatele urmarite prin semnarea acestui Memorandum sunt: emiterea unui Ordin din partea MEC care sa inlocuiasca Notificarea pentru desegregare si sa cuprinda obligatii ale institutiilor statului si sanctiuni administrative direct catre profesorii care incalca prevederile acestuia si initierea unei componente interculturale in educatie (mentionarea in manuale a unor elemente referitoare la istoria romilor).

Romani CRISS a subliniat ca prin acest Memorandum se urmareste realizarea unei intelegeri de principiu, stabilirea unui calendar de intalniri intre structurile care sunt implicate si care vor forma un grup de lucru care va elabora metodologia, iar apoi se va trece la urmatoarele faze si in acest context institutiile au un rol mai important decat ONG-urile implicate.

Sugestiile reprezentantilor Amare Romentza au fost ca in textul Memorandumului sa se regaseasca angajamente ferme, bine definite in timp, obiective de atins ferme, persoane responsabile, obligatii particulare si comune clare din partea institutiilor implicate: Romani CRISS, Institutul Intercultural, MEC, ANR,CNCD. Memorandumul poate sa cuprinda anexe care sa detalieze activitatile. In plus au propus ca Memorandumul sa fie semnat si cu Ministerul Culturii si Cultelor.

Reprezentantul PER a sugerat deasemenea ca textul sa cuprinda obiectivele la care se angajeaza partile iar metodologia sa fie semnata si sa figureze in Anexa.

In opinia reprezentantilor MEC, Memorandumul nu este centrat pe ideea de calitate, mentionand putine angajamente si obiective de atins, responsabilitatile nu sunt clare si nici mecanismul de functionare al cooperarii intre parti. Temerile MEC sunt ca ONG-urile nu isi vor respecta angajamentele iar ministerul apare ca singura parte care isi asuma obligatii.

Agentia Nationala pentru Romi considera ca exista instrumente legale care sa rezolve problemele la care face trimitere Memorandumul iar in ceea ce priveste calitatea educatiei este necesara modificarea curriculei si grabirea procesului de desegregare. In plus partenerii nu apar ca egali in acest Memorandum.

Concluziile participantilor au fost ca este necesar ca sa existe o strategie MEC referitoare la problemele educationale ale romilor, diversitatea culturala sa se regaseasca in programele scolare, cadrele didactice sa fie educate pentru a respecta diversitatea etnica si culturala a elevilor cu care lucreaza, introducerea metodelor de lucru diferite cu

copii, bugetarea strategiilor guvernamentale pentru romi si emiterea unui Ordin al MEC referitor la actiunea de desegregare. Prioritatile pe care ar trebui sa le aiba in vedere atat MEC cat si ONG-urile rome sunt:

- Procesul de desegregare;
- Elaborarea unei strategii institutionale pentru diseminarea in plan local a prevederilor referitoare la romi;
- Accentuarea importantei educatiei pentru diversitate.